

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Методика організації форум-театру»
2024-2025 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна робота та практична психологія».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Тургенева Анастасія Олександрівна, к. пед. н., доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/fdsso/structure-fdsso/kaf-social-pedagogy/composition-kaf-social-pedagogy/turgeneva/
Контактний телефон	
Е-mail викладача	turgeneva.an@gmail.com
Графік консультацій	П'ятниця: 13.00-15.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	3/90	8	10	72	залік
заочна		6	4	80	

Семестр: VII семестр.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: форум-театр, джокер, учасники, вистава, діалог, взаємодія, інтерактивна технологія, сценарій.

Мета курсу: оволодіння теоретичними знаннями з питань організації та проведення форум-театру; розвиток навичок сприйняття проблемних ситуацій, здатності до експериментування та модифікації сценаріїв; виокремлення можливих стратегій вирішення конфліктних ситуацій та проблем.

Предмет курсу: теоретичні та практичні аспекти створення та проведення форум-вистав.

Програмні компетентності:

ЗК-9 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК-15 Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.

СК-18 Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

Результати навчання:

ПР-6 Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПР-19 Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

ПР-22 Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

Зміст курсу:

Тема 1. Театральне мистецтво України. Історія українського театру.

Витоки театрального мистецтва України. Шкільний театр українського бароко. Вертеп. Творчість «театру корифеїв» – вершина злету розвитку українського театру. Видатні постаті основоположників українського театру. Відкриття першого стаціонарного українського театру. Сучасний український театр.

Тема 2. Форум-театр як інтерактивна форма роботи з різними соціальними групами.

Форум-театр: поняття, мета та завдання. Історія форум-театру. Різновиди проблем, над якими працює форум-театр. Принципові відмінності форум-театру від класичного театру. Позитивні сторони форум-театру. Принципи форум-театру Августо Боалья. Компоненти форум-театру.

Тема 3. Форум-театр як сучасний засіб виховання молоді.

Можливості театру у профілактичній роботі з підлітками та молоддю. Ключові теми для форум-театру. Розробка профілактичних програм форум-театру для старшокласників.

Структура акторської роботи (м'язові вправи, вправи на пам'ять, уяву, емоції). Діалектична структура акторської інтерпретації ролі.

Тема 4. Етапи підготовки вистави форум-театру.

Проведення вправ для «розігріву» учасників (знайомство з групою, прийняття групового контракту). Вибір та обговорення проблеми. Критерії для ситуацій. Створення сюжету, сценарію. Репетиція мізансцен і вистави загалом. Дія. Форум. Зворотній зв'язок. Особливості використання деролінгу. Обговорення підсумків спектаклю «акторами» та фахівцями. Основні функції джокера/ки. Приклади форум-театру.

Тема 5. Організація репетиційного процесу.

Планування репетиції. Узгодження усіх складових вистави. Підбір костюмів до образу персонажа вистави. Репетиційні вправи: вправи зі сценарієм або без нього, ігри для емоційної динамізації, вправи для емоційного розігріву, ідеологічний розігрів, вправи для підготовки моделей форум-театру.

Тема 6. Моделювання конфліктних ситуацій засобами форум-театру.

Підготовка учасників до участі у форум-театрі. Визначення теми (проблеми). Створення сюжету форум – вистави. Визначення ключових аспектів конфліктної ситуації. Розробка сценарію вистави. Показ вистави. Нестандартні ситуації під час вистави.

Форум-театр як сучасний спосіб профілактики емоційного вигорання соціальних працівників.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, вступна бесіда); наочні (ілюстрування, опорний мультимедіа-конспект, навчальні фільми); практичні: (вправи, моделювання життєвих ситуацій, інтерв'ю, проєктування); методи стимулювання навчальної діяльності (метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю, метод письмового контролю).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс складається з лекційних, семінарських занять, самостійної та індивідуально-дослідної роботи. Заохочується висловлювання власної точки зору, творчий підхід до виконання передбачених програмою курсу завдань. Обов'язковим є дотримання принципів академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагиату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, заліку заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності та неправомірного використання технологій ШІ не толеруються; підтримка створення освітньо-наукового середовища, побудованого на прозорості, доброчесності та високих стандартах наукової етики.

В умовах дистанційного навчання лекційні, семінарські заняття проводитимуться в онлайн-режимі у визначений розкладом час. Самостійні та індивідуально-дослідні роботи надсилаються на оцінювання

через систему Moodle у визначений політикою курсу термін. Консультації здобувачів проводитимуться згідно визначеного вище графіку.

За умови оповіщення про повітряну тривогу, здобувач має право вийти з пари за попередженням викладача. Пропущену пару необхідно опрацювати асинхронно.

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійне обладнання, інтерактивні дошки, ноутбук.

Система оцінювання та вимоги:

Система нарахування рейтингових балів для здобувачів вищої освіти денної форми навчання (поточний контроль)

Теми навчального курсу	Види робіт			Підсумкові бали (max 25 балів)
	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	
Тема 1	-	15	10	25
Тема 2	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 3	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 4	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 5	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 6	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25

Система нарахування рейтингових балів для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання (поточний контроль)

Теми навчального курсу	Види робіт			Підсумкові бали (max 25 балів)
	Семінарське заняття	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	
Тема 1	-	15	10	25
Тема 2	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 3	-	15	10	25
Тема 4	Виступ – 5 Участь в обговоренні (доповнення) – 2	10	10	25
Тема 5	-	15	10	25
Тема 6	-	15	10	25

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних, індивідуальних робіт тощо.

Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання (не пізніше ніж за тиждень після проведення семінарського заняття), систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється в усній формі (відповіді на перелік запропонованих питань).

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;
 n – кількість залікових кредитів;
 50 балів – залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота						Середнє арифметичне запоточну роботу	Залік	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3				
Т 1	Т 2	Т 1	Т 2	Т 1	Т 2			
25		25		25				
Тема 4		Тема 5		Тема 6				
Т 1	Т 2	Т 1	Т 2	Т 1	Т 2			
25		25		25				

Шкала оцінювання ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

1. Аугусто Боаль. Ігри для акторів та неакторів / Пер. з англ. Вид. 1-е. Київ, 2016. 254 с.
2. Барнич М. М. Майстерність актора: техніка «обману»: Навч. посіб. Вид. 2-е, виправлене та доповнене. К.: Вид-во Ліра-К, 2016. 304 с.
3. Барнич М. М. Психотехніка актора. Майстер-клас: монографія / М. М. Барнич. К.: Вид-во «Пінзель»; ФОП Рябчий І. С., 2018. 200 с.
4. Вибрані методи драматичного виховання в контексті соціально-педагогічної діяльності : посібник / Марія Павловська, Ленка Ремсова, Ленка Гулова. Брно: Університет ім. Т. Г. Масарика, 2017. 144 с.
5. Возна Ю. Елементи форум-театру як інтерактивні форми засвоєння соціальних вмінь майбутніх фахівців соціальної сфери. *Молодь і ринок*. 2016. № 11-12. С. 60-64.
6. Вчимося творити мир: метод. посіб. / Загальн. редакція Л. Колос. К. : Школа Рівних Можливостей, 2018. 131 с.

7. Громадянське суспільство України: сучасні практики та виклики розвитку : аналіт. доповідь / [Яблонський В. М., Андріюченко Т. В., Бекешкі на І. Е. та ін.] ; за заг. ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко, В. М. Яблонського. К. : НІСД, 2018.

8. Збірник сценаріїв інтерактивних вистав з дисципліни «Основи сценарної роботи соціального педагога» : Методичні матеріали до курсу / укладачі І. Палько, К. Марчук. Житомир : Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2016. 88 с.

9. Інноваційні візуальні методи вирішення соціальних проблем у громаді. Львів: ГО Центр правових та політичних досліджень «СІМ», 2017. 208 с.

10. Короткова Р. І. Соціально-психологічний театр як сучасний вектор соціально-виховної роботи з дітьми та молоддю. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 11 : Соціальна робота. Соціальна педагогіка : збірка наукових праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 24 (I том). С. 64-71.

11. Міжнародна Школа рівних можливостей «Що таке форум-театр» [Електронний ресурс]. URL: www.forum.gender-ua.org

12. Неволов В., Пацунов В. Українське театральне мистецтво в контексті європейських міжнародних театральних фестивалів. *Вісн. Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв*. Серія: Сценічне мистецтво. Київ, 2018. Вип. 2. С. 94–103.

13. Новгородський Р. Г. Форум-театр як інтерактивна форма профілактики соціальних проблем [Електронний ресурс]. URL: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=996

14. Павловська М. Драматичне виховання: теорія і практика. Прага : Transition, 2016. 37 с. URL: https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/05/amocz_dramatychne-vychovannya_ukraine_2016.pdf

15. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія / [О.А. Кучерук, Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, С. О. Караман та ін.] ; за ред. О.А. Кучерук. Київ: КНТ, 2016. 258 с.

Полякова О. М., Пономаренко Л. І. Форум-театр як технологія соціокультурної діяльності: етапи становлення в Україні. 2018. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/5/40.pdf>

17. Про методіку театру пригноблених: вебсайт громадської організації «Театр для діалогу». URL: <http://tdd.org.ua/uk/prometodiku-teatru-prignoblenih>

18. Пюра О. С. Особливості застосування технології вуличного соціального театру у мобільній соціальній роботі. *Молодий вчений*. 2016. № 12 (39). С. 134–138.

19. Тургенєва А., Мельничук А. Театр пригноблених як простір можливостей для соціальних змін та побудови діалогу. *Соціально-освітні доміанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції: збірник наукових праць; укладач Петровська К. В.* 2023. С. 222–226.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <https://library.bdpu.org.ua/>
2. Сайт БДПУ <https://bdpu.org.ua/>
3. Медіатека ФДССО
4. Електронна підтримка навчання Moodle БДПУ <https://edu.bdpu.org/login/index.php>